

Datum	4 augustus 2025
Portefeuillehouder	
Inlichtingen bij	5.1.2.e
Telefoon	5.1.2.e
Onderwerp	Bijlage 2 bij AAC-voorstel 'Verkenning en inzet gewasbeschermingsmiddelen'; Jurisprudentie gewasbeschermingsmiddelen

Samenvatting en conclusie

In opdracht van de AAC R&L en LG is een verkenning uitgevoerd naar de rollen, taken en verantwoordelijkheden van provincies ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen (beeldvormend). Deze verkenning is uitgevoerd door Flo Legal. Tijdens deze verkenning zijn twee belangrijke gerechtelijke uitspraken gedaan over gewasbeschermingsmiddelen. Met deze notitie worden die uitspraken geduid.

Uit beide uitspraken volgt dat de gevolgen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nader dient te worden onderzocht. Dat kost naar verwachting nog de nodige tijd. Tot die tijd verkeren telers in onzekerheid of het gebruik is toegestaan en kunnen provincies handavingsverzoeken moeilijk afwijzen. Ten aanzien van omwonenden geldt onder omstandigheden 'een verhoogde zorgvuldigheidsnorm', die met zich meebrengt dat mogelijk van het gebruik van de gewasbeschermingsmiddelen moet worden afgezien. Ten aanzien van de gevolgen op de natuur is vanwege het voorzorgsbeginsel in de regel een ecologische beoordeling nodig, terwijl ecologische bureaus zo'n ecologische beoordeling nu niet kunnen maken, omdat het wetenschappelijk kader daarvoor ontbreekt. Bij gebreke van een ecologische beoordeling, kan een verzoek om handhaving moeilijk zijn af te wijzen.

Tegen deze achtergrond is het van belang dat zo snel mogelijk nader onderzoek wordt gedaan naar de gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden en de natuur. Het ligt voor de hand dat dit door het rijk wordt gedaan. Voor provincies ligt de vraag voor:

1. hoe zij het rijk ertoe kunnen bewegen voortvarend de nodige onderzoeken te doen;
2. hoe provincies omgaan met de onzekere situatie tot het moment dat het nodige onderzoek is afgerond.

De volgende beheermaatregelen worden voorgesteld:

1. Bij LVVN aandringen op het zo spoedig mogelijk (doen) opstellen van een wetenschappelijk kader voor het maken van een ecologische beoordeling zodat de (natuur)vergunningplicht op een juridische houdbare wijze kan worden beoordeeld;
2. Het opstellen van een toezichts- en handavingskader, specifiek voor de behandeling van verzoeken tot handhaving met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot Natura 2000-gebieden.
3. In overleg met vertegenwoordigers van telers en in overleg met milieuorganisaties bezien of tot een werkbare situatie kan worden gekomen, waarbij het aantal handavingsverzoeken bij provincies beperkt blijft.

Gebruik gewasmiddelen in relatie tot Natura 2000-gebieden

Op 2 april 2025 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak een uitspraak¹ gedaan in een zaak waarin Milieudefensie aan het college van GS van Drenthe vroeg om handhavend op te treden tegen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door een lelieteler. Volgens de

¹ [ABRvS 2 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1428](#)

Error! No text of specified style in document.

milieuorganisatie tasten die middelen het nabijgelegen Natura 2000-gebied aan en beschikt de teler niet over een natuurvergunning.

De Afdeling is van oordeel dat er voldoende aanwijzingen zijn dat er effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op het nabijgelegen Natura 2000-gebied kunnen zijn.

Hoewel er nog veel onbekend is over de mogelijke effecten, kan aan die mogelijke effecten in het licht van het voorzorgsbeginsel niet voorbij worden gegaan.

De Afdeling is voorts van oordeel dat met een afstand van meer dan 250 meter tussen de percelen en het Natura 2000 gebied effecten op de natuur niet zijn uit te sluiten.

Tot slot is de Afdeling van oordeel dat toelating van gewasbeschermingsmiddelen door het College toetsing gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) onvoldoende is om te kunnen concluderen dat effecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten.

Op 16 mei 2025 heeft advocatenkantoor [5.1.2.e](#) een juridische duiding van de uitspraak gegeven. [5.1.2.e](#) is van oordeel dat de uitspraak waarschijnlijk een bredere werking heeft en ook geldt voor andere percelen, voor andere Natura 2000-gebieden, en ook betrekking heeft op alle vormen van teelt waarbij bestrijdingsmiddelen worden toegepast, waarvan de stoffen zijn aangetroffen in Natura 2000-gebieden. Mogelijk kan sommige gevallen betoogd worden dat er sprake is van één-en-hetzelfde project sinds de aanwijzing van de Natura 2000-gebieden en dat daarom geen vergunning nodig of dat de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen 'standaardonderdelen' zijn, maar beide juridische argumenten liggen nog bij de Afdeling Bestuursrechtspraak voor en het is niet zeker hoe daarover zal worden beslist.

[5.1.2.e](#) constateert dat nog veel onbekend is over de gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen voor Natura 2000-gebieden maar dat dit, gelet op het voorzorgsbeginsel, geen uitkomst biedt.

[5.1.2.e](#) adviseert zo snel mogelijk nader onderzoek te doen naar de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden. Dat onderzoek zou zich moeten richten op de wijze van verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen en het mogelijk vaststellen van een afstand waarbuiten voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen geen vergunning nodig is.

Het bovenstaande leidt tot de conclusie dat voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de regel een ecologische beoordeling nodig is, waarmee wordt beoordeeld of dat gebruik significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kan hebben. Zonder een ecologische beoordeling mogen de gewasbeschermingsmiddelen niet worden gebruikt.

Ecologische bureaus laten weten een dergelijke ecologische beoordeling niet te kunnen maken, omdat het wetenschappelijk kader daarvoor ontbreekt. Het Ctgb toetst niet op de gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen op de betreffende habitats in Natura 2000-gebieden.

LNVN heeft inmiddels opdracht verleend aan de WUR voor het doen van een literatuurstudie naar de effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden. De WUR heeft aangegeven op dit moment niet in staat te zijn een wetenschappelijk kader op te stellen en evenmin op korte termijn een afstandsgrens te kunnen bepalen waarbuiten effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten en zodoende geen ecologische beoordeling nodig is.

Gebruik gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot omwonenden

Op 22 juli 2025 heeft het hof Den Bosch in kort geding een (voorlopige) uitspraak² gedaan in een zaak die door omwonenden was aangespannen tegen een lelieteler. Dit betrof een

² [Gerechtshof 's-Hertogenbosch 22 juli 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:2043](#)

Error! No text of specified style in document.

burgerlijke zaak, waarbij de overheid dus geen partij was. In deze zaak vorderden omwonenden van een akker een verbod op de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen voor niet-biologische lelieteelt op die akker.

In deze zaak komt het hof tot het oordeel dat het feit dat de middelen zijn toegelaten door het Ctgb onvoldoende is om aan te nemen dat de middelen niet schadelijk zijn voor omwonenden. Zowel het Ctgb, als de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA), het RIVM en de Gezondheidsraad hebben namelijk erkend dat de betreffende gewasbeschermingsmiddelen niet voldoende zijn getest op schadelijke neurodegeneratieve effecten. Ook zijn cocktails van gewasbeschermingsmiddelen niet getest. De middelen brengen daarom voor de omwonenden en hun kinderen het risico mee op ernstige gezondheidsschade op de langere termijn. Het Hof komt bovendien tot het oordeel dat artikel 12 van Richtlijn 2009/128/EG³ onvolledig in de Nederlandse wetgeving is geïmplementeerd. Deze richtlijn draagt lidstaten op ervoor te zorgen dat het gebruik van pesticiden in bepaalde specifieke gebieden wordt geminimaliseerd of zelfs verboden. Het gaat daarbij om gebieden die door het brede publieke of kwetsbare groepen worden gebruikt, maar ook om Natura 2000-gebieden. Nu de Nederlandse wetgever de landbouw helemaal van dit verbod heeft uitgezonderd, heeft Nederland artikel 12 van Richtlijn 2009/128/EG naar het oordeel van het hof onvolledig geïmplementeerd.

Op grond van de voorlopige uitspraak van het hof Den Bosch kunnen telers voor de gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen op omwonenden niet zonder meer op toetsing door het Ctgb – die juist toetst op de gevolgen voor de mens – afgegaan. Met name waar die toetsing onvolledig is of als er sprake is van het gebruik van pesticiden in gebieden die door het brede publiek of kwetsbare groepen worden gebruikt of in Natura 2000-gebieden, moeten telers er rekening mee houden dat op hen 'een verhoogde zorgvuldigheidsnorm rust'. Die verhoogde zorgvuldigheidsnorm kan met zich meebrengen dat een teler zich onthoudt van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de nabijheid (250 meter) van de omwonenden.

---

³ Richtlijn 2009/128/EG van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden